

PERŽVALGA.

— „Lietuva“ pranesza, kad Vilniaus miesto roda daleido lietuviai inžinieriui Vileisziui pastatyti varstotus apdirbimui geležies, ant prigulinczios jam vietos tarp Vladimiero ir Poltavos gatvių. Naujai uždėto se dirbtuvėse be abejonės lietuviai ras darbą ir reikalingą pamokinimą.

— „Nauja Liet. Ceitunga“ pranesza, kad kun. Vilius Gaigalas užsipelnė (mokslo) daktaro laipsnį už senlietuviszkus tyrinėjimus. Tają garbę (titulą) suteikė mūsų tautieciui mokslincziai vokiecziai. Vienok linkėtina kad mes patys, lietuviai, galėtumėm pavadinti kun. Gaigalą daktaru atgijimo lietuvių tautiszkai!

— Chicagoje 20 Gegužio susitvėrė dainininkų draugystė vardan Dr. V. Kudirkos.

— Per sekmines Naujorke buvo pirmutinis liet. laisvamanių seimas kur tapė įkurta ant visos Amerikos „Lietuvių Laisvamanių Susivienijimas“, kurio mieriu bus izliuosuoti lietuvius iz dvasiszkos, ekonomiszkos ir politiszkos nevalės per agitaciją gyvu žodžiu ir izleidimą toje pakraipoje rasztų.

— Nuo 1 dienos szio mėnesio prasidėjo suraszymas gyventojų Suvienytose Valstijos. Praėjusiam num. „Vienybės“ paaiszkinome lietuviams koki bus klausimai, ant kurių reiks suraszytojui (enumeratoriui) atsakyti, ir kad visur pasiduotu lietuviams o ne kitokiais. Bet sztai kas izszėjo? Washingtono valdzios neidėjo į rodykles suraszytojų, kad lietuvius lietuviams užraszytu. Lietuviai yra užraszomi lenkais arba rusais pagal tai, kad po Rusijos valdzia gimę. Delto kur norint atėjus enumeratoriui visur reikalaukite, kad užraszytu lietuviams ir atsakykite, užklausus kur gimęs: **born in Lithu-**

ania under Russia arba **Germany**. Kitaip mus užraszys lenkais arba rusais ir lietuvių bus mažai. O mūsų garbė tame, kad mus butų daug!

— Susivienijimo centraliszkas komitetas per „Tėvynę“ reikalauja nuo Szv. Baltramiejiaus blaivystės draugystės iz Pittstono paaiszkinimo, už ką kun. Szedvydis ją apskundė Susiv. Dyvai kad Susiv. vyresnybė nežino dar kas per carukas kun. Szedvydis ir kad jis apskundė draugystę už izskėlimą prakilnių sukaktuvių Simano Daukanto. Susiv. vyriausybė protingiausiai padarytu, kad patalpintu tą kun. Szedvydzio skundą į „Tėvynę“, o tada butu matoma kas izstikrujų kaltas?

— „Ukininkas“ pranesza, kad Varszavos cenzura yra perleidusi tulas lietuviszkas knygas, neprieszingas valdžiai. Gal kartą ir susipras maskolių valdžia, kad draudimas lietuviams, net nekalcziausių, rasztų yra gėda sziam laike. Knygas leido teipgi mirus Aleksandriui III, kada pradėjo valdyti dabartinis caras, bet praėjus apie mėn. laiko, daugiau vėl neleido. Gal lietuviszkos knygos daugiau nebus persekiojamos, bent nekaltos įtalpos.

— Wanamie, Pa. 15 Gegužio buvo vestuvės, ant kurių surinko \$1,40 paszalpai kankintinių.

— „Tėvynė“ pranesza, kad Pittston'e, Pa. susitvėrė „Katalikiszkas Kliubas“ ir turįs 100 sanarių.

— Praėjusiam num. praneszė apie nelaimę Philadelphios lietuvių kliubo ir pasakėme, kad davė uždirbti policijai apie \$740,00. Taigi turėjo buti suaresztavota 74 žmonės. Tą dabar atsauklame. Suaresztavotų buvo tik 68 ir kurie neturėjo užsimokėti deszimtinės, tuos visus nubugdino ant 10 dienų į Moya-

mensing kalėjimą. Angliszki laikraszcziai apraszė kaipo apie „polish club“.

Parodos reikalai.

Paryžius 22 d. Gegužės 1900. Skubinu duti žinią, kad Lietuvišzka Paroda jau tapo atidaryta, teip sakant, officialiszkai. Tiesa, atidarymas užsivilko keles nedėlias, bet, viena, toks užsivilikimas tai yra paprastu daiktu, o antra, gaila butų buvę užbaigti pradėtą darbą ir sulaikyti siuntimą teip pageidaujamy daiktų iz Lietuvos. Sziose dienose tapo atidaryti palociai Vokietijos, Turkijos ir Būlgarijos, Anglija ir Portugalija da tik rengiasi atidaryti, o kitose vietose (kaip va Francijos Indija) da nematyt galo darbų. —

Iz paskiausiai atsiųstų daiktų turiu paminėti puikius darbus vieno kaimiečio iz Suvalkų gub. — du sidabrinu rėžėliu ir auksinį žiedą. — 14 d. Gegužės gavau nuo parodos Komiteto iz Amerikos 1024 frankus, teipgi gavau laiszką su plenipotencija dalykuose užbaigimo parodos reikalų. Neuzilgo prisiųsiu apraszymą parodos, o kiek vėliaus izszduosiu atskaitą. *Daumantas.*

Iz Prusu Lietuvos.

Kada kiti lietuviai dar smarkiai dirba dėlei parodos, czion Prusijoi jau viskas beveik nutilo. Berods nedalyvavo czion visuomenė, o tie keli žmonės apimti dar szejp visokiais darbais neįstengė tiek izstaisyti, kad butu galima sakt „yra gyvastis“. Apie parodą vis tesirupino mažas skaitlius, kuris, perėjus didžiausiam darbui, greit atsitraukė, galima sakt, be praszymo nelabai nė pirsztą nepakėlė. Bet sztai vėl naujas darbas, o tai rinkimas vardų dėlei peticijono, kuris teipgi užimą daugel ypatų ir reikalauja daug darbo. Ir

szito nelabai remia visuomenė nors kartais ir skaitom pasigyrimus, bet tarp pirmųjų net matome lietuvių, kurie suvis atszalę.

Apie peticijoną ir jo mierį neraszysiu, tas jau buvo izszaiszkinta, bet noriu dar paminėti kelis žodžius apie czionyksztį darbavimasi.

Ne buvo turbut nei joks trusas ant mus tautiszkos dirvos, kuris butu buvęs teisingai padalintas, ar tai butu pinigiszkuose dalykuose, ar szejp kokiam darbe. Kada vieni, teip sakant, gali sugriuti po naszta, kiti suvis to nejauczia. Ki teip butu, jeigu mus vadovai, nors ir nėra inteligentų, bet visgi, tada dar daugiau, susitartu pasirupinti vienas apie vieną, kitas apie kitą daiktą ir tai pirma pradėjimo darbo. Paveikslan kaip dabar parodos, peticijono darbuose. Susieitu visi pirmieji ir izstikiamieji vyrai į vieną vietą ir apsiimtu koznas nesztį savo szapalėį; kas užkviestas ne ateina, tas negali buti skaitomas kaipo darbininkas, ir ant tokio pasitikėti butu tiktai save apsigauti, kas iki sziol gana tankiai nusidavė. Pradeda kokį užmanymą, tai nėra nei vieno, kurs rupintusi apie pinigus, be kurių nieko pradėti negali, o tiems, ką pradėjo darbą ir varo jį tolyn, paskui vieniems viskas reikia užmokėti iz savo kieszieniaus. Tankiai girdima nusiskundimai ant visuomenės, jog greicziaus dauguma bėga iz susiejimo, kaip kad užpraszius paaukautu savo pinigėį ant tautiszkų reikalų. Szitą pamaczius vadai nutyla su auku praszymu jeib ne visi izszbėgiotu. Bet man tankiai parejo į galva, ar tai su tuomi atleidimu tampa kas izszaiszkinta? Jug atviras daiktas kad tai nesusipratimas žmonių teip sakant geruose pasilaikimuose gyvenanczių. Amerikoje ir ne kitaip buvo. Pirma nebu-

vo matyt tiek aukautojų kaip prie parodos.

Mums vertėtu pasimokinti ir daryti teipjau, ir nepradėti jokį darbą tuszcziomis rankomis.

Gali buti geriausias tėvynainis, vienok jis turi nuilsti, nuvargti, besirupinant vienu vienas. Toks jo tėvyniszkumas ne daug atgabena naudos miegancziai visuomenei, ir užtat daug iszkados jam pacziam pasidaro. Nieks nemato jo pasiszventimo, ir jam nepadės, jeigu ne popirm isz tų paczių miegustų sutvers mislyjanczius žmones. Reikia jieszkoti vaisztą szifokiai ligai ir netrukus jį vartoti, szejp visas trusas lyg ir nebutu buvęs pranykęs. Ak mums nesunku eiti keliu, kuris jau pramintas kitų lietuvių, mums reikia stengtis prie apszvietimo, parodyti žmonems visas blogas puses valdzios, parodyti kas yra szaltiniu mūsų vargų ir nelaimių, kas yra priezastis to miegustumo ir kam jis dera naudod. Tokios asabiszkos polemikos po laikraszczius, kurios žmogui, kurs ne visai arti prie kovojanczių yra, suvis neaiszkios ir negali pakelti mūsų kraszto žmones, nors ir tie, kurie jas veda, isz vienos pusės, to szirdingiausiai geidžia.

Mums reikia skaityti geras knygas, skaityti laikraszczius, patirti per tai apie darbus brolių tuluose krasztuose. Mums reikia susirinkimų su prakalboomis, tokios draugystės, kuri vien tuomi užsiimtu ir platinutu apszvietimą bei tautiszką susipratimą. Gal neužilgio iszaus ta diena, gal neužilgio ir mes pradėsime susiprast.

Zz.

Politiszkos žinios

Amerika. Valstijoi Kentucky tasynės republikonų su demokratais turbūt nepasibaigs jau. Republikonai rods pasitraukė nuo urėdų ir tuo-

siaus užėmė demokratai, republikoniszką gubernatorių apskūsta už dalyvavimą žudystėje gub. Goebelio, vienok tas nerodo pabaigos nesutikimų. Republikonai per gub. Taylor'į apskelbė karę ateinancziuose prezidento rinkimuose ir nėra abejonės, kad republikonai vėl griebsis už lygių įrankių, kad jų partija laimėtu. Taylor'is nors apskūstas už žudystę, bet laike rinkimo prezidento keta buti tikruoju gubernatorium.

Washingtono kariszkia valdzia ant senato pareikalavimo pagarsino skaitlių žuvusių kareivių Pilipinuose. Užmuszta yra 77 apicierai ir 1774 kareivių; sužeista apicierų 128, kareivių-gi 1836. Visas nuokritis amerikonų su užmusztais ir sužeistais butų 4512. Ar tie skaitliai teisingi nežine, kadangi valdzia juos padariusi ir padavusi vien nutildymui rėksnių.

Gen. McArthur kaip ir Otis jau buvo pilipiniecius visiszkai iszblaszkęs ir veik visur vėl buvo ramu, gyventojai trokszta amerikonszko rėdo. Tik sztai McArthur pareikalauja trijų regimentų raitarijos pagelbai. Susimuszimų vėl buvo daugelis, bet paprastu keliu amerikonai vis pilipiniecius pergaleję ir viename muszyje net patį Aguinaldą užmuszė. Teip bent garsina amerikonai. Bet ar isztikrujų užmuszė, tai nieks nežino. Arti San Michael pilipiniecziai užpuolė ant amerikonų, kurių 5 užmuszė, 7 sužeidė ir vieną apicierą su dviem kareiveis sugavo.

Dar Gruodzio mėnesyje miestelyje Tarlac, amerikonams dingo daugelis naujų szaudyklių, kurias be abejonės koks geras „biznierius“ bus pardavęs pilipiniecziams. Toji vavgysta buvo slepiama iki dabar ir garsinama, kad jieszkoma tų szaudyklių. Abelnai pranešama, kad pilipiniecziai vėl

pastoję daug narsesneis ir kad maisztai pakilę ant visokių salkų, net tokių, kurios buvo jau ir priėmę amerikonų valdzia. Dabar vėl užstojo lytų laikas ir didei apsinkino amerikonų susineszimus isz ko pilipiniecziai pasinaudoja. Po lytų laikui amerikonai galės vėl per naują veržti tais vietas, kurias dabar dėlei lytų turės apleist.

Pietinė Aprika. Anglai be jokio pasiprieszinimo paėmė Johannesburgą ir stovi per 25 myles tiktai nuo Pretorijos. Vienok kas ant vietos dedasi, truksta žinių, ir tokių jau keletas dienų, kaip Anglija negauna nuo gen. Roberto. Gen. Roberts praneszė savo valdziai tiek, kad ir jis negaunąs žinių nuo savo genarolų, nes esanti visur supustyti telegrafų dračiai. Taigi matoma, kad burai nesnaudžia. Kaip isztikrujų su burais yra, negalima žinoti, nes visos žinios isz pietinės Aprikos eina per Anglijos cenzurą ir tokios ne yra garsinamos, kurios rodytu burų darbus ir tiesą; Anglija garsina tik tokias, kurios pakeltu jos pavaldinių dvasę.

Nors burai pasitraukė isz Johannesburgo ir ar jie gins Pretoriją, nėra zinoma. Bet kad burai jau butu visai nu puolę ant dvasės, atiduotu anglams savo ginklus ir grįztu ant savo ukių, kaip anglai garsina, tas ne tiesa. Burai atiduoda ginklus anglams tik ten, kur mato, kad negalės anglams prieszintis. Tulose vietose burai atidavė ginklus, bet geraisės szaudykles užkasė žemėn. Burai nemažuose pulkuose stovi Oranijoi ir pasirenge yra perkirsti gelezinkelius, kuriais yra privežama transportai anglų kariaunai. Pas Lindley, ant gelzkelio szakos į Natalių, burai sumuszė anglų sargybą ir atėmė vieną trukį anglams su visokiu transportu. Pas Elands-

fontein, į pietryczius nuo Johannesburgo, burai privertė anglus trauktisi atgal. Pas Senekal 29 Geguzio burai su laikė gen. Rundle ir užmuszė 182 kareivių, kame anglai nematė nė vieno buro. Skotiszkams raiteliams įjojus į sausą didelę žolę, tają burai uždegė ir anglai turėjo isz viso ploto neszintis szalin. Teipgi burai sumuszė Oranijoi majorą Sprigg, tarp Lindley ir Kronstad.

Anglai ant pakėlimo savo žmonių dvasės buvo paleidę paskalą, buk sugavę prezidentą Krugerį, kas vienok pasirodė melagyste.

Anglai esanti arti Pretorijos mėgins paimti miestą. Kad burai anglus atmusz, nėra abejojama. Burams gal tik teip pasisekti, kad jie suardytu ir perkirstu kelius anglų susineszimo Oranijoi, ir gintusi Pretorijoi, tai anglai negaudami transportu privirsti butu traukti atgal viską palikę.

Vakarinėje Aprikoje maisztai vis plecziasi tolyn. Aszantai didelėje daugybeje yra pas miestą Fumų, kur laukia anglų isz Kumassi ateinant kad juos užpulti. Angliszkas kapitonas Hall neva iszliuosavęs apgultuosius anglus Kumassi. Dabar vakarinėje Aprikoje prasidėjo lytų laikai, kas visatnai apsinkino anglų pasikrutinimus.

Rytinė Azija. Kinuose užsidegė karė prieszais krikszczionis ir europiecius, kurie kas kartas užplaukdami didėnėms gaujoms sunkino gyventojus ir vertė juos pagal savo smuiką szokti. Kiniecziai negalėdami geruoju europėjiszkų krikszczionių nusikratyti, sutvėrė tam tikrą draugystę po vardu „boxerų“, kurios mieriu buvo iszvyti krikszczionis isz savo kraszto. Krikszczionysmisijonieriai tai nujautę pareikalavo nuu savo vieszpatyszių

sargybos ir todėli tosios nu-
siuntė kariszkus laivus jų ap-
sergėjimui ir sykiu jau užėmi-
mui szalies. Dabar viso yra 23
kariszki laivai, apart kurių
Maskolija turi po ranka 24,000
kareivių Port Arthure, kad
galėtu visas kitas vieszpatystes
isz karto pralenkti ir pasiimti
geriausią szalį.

Maisztai pirmiausiai prasi-
dėjo artymais sostapylės Peki-
no, kur boxeriai pradėjo musz-
ti europiecius bei krikszczio-
nybę priėmusius kiniecius.
Valdžia tuojaus iszsiuntė priesz
juos kariauną, kurią maiszti-
ninkai sumuszė ir atėmė dvi
kanuoles. Likosioji dalis ka-
riaunos nesumusza perėjo į
maisztininkų pusę ir tuomi pa-
didino jų energiją. Maiszti-
ninkai iszardė keletą geležin-
kelių aplinkui Pekiną, nukir-
to telegrafų dratus. Svetimų
vieszpatysčių kariauna tapo
nugabenta į Pekiną sargybai
pasiuntinių. Visi krikszczio-
nys ir misijonieriai bėga į
miestus, kad gelbėti gyvastį.

Kokios gal but pasekmės tu-
jų maisztų, negalima pasakyti.
Europos vieszpatystės isz jų
greicziausiai pasinaudos pasi-
dalindamos tarp savęs Kinų
szalį.

Vidurinė Amerika. Res-
publikoi Colombija užsidegė
maisztai. Pirmuose susimu-
szimuose maisztininkai perga-
lėję valdzios kariauną. Da-
bar valdžia renka visas pajie-
gas, kad pergalėti maisztinin-
kus. Maisztininkai esą ap-
supę miestą Panama.

Dalis darbu.

Forest City, Pa.
Geguzio 30 dieną czionai su-
degė brėkeris No. 2, dėlei ko
kelios deszimtys darbininkų
liko be darbo.

J. Juozupaitis.

Pittsburg, Pa. Na-
tional Tube Co. pabirkas tapė
uždarytas nuo 1 Berželio dėlei

perdidelio pertekliaus iszdirb-
tų daiktų ir 800 darbininkų
neteko darbo.

Rochester, N. Y.
Isz simpatijos Bufflo straikie-
riams sustraikavo 20 darbinin-
kų, taisanczių elektriszkus zi-
burius ir telefonus. Jie reika-
lauja 8 valandų darbo laiko ir
didesnės algos.

Kansas City, Mo.
Straikas strytkarių darbininkų
pasibaigė ant nenaudos strai-
kierių. Straikieriai galiausiai
reikalavo kad butu priimami
ant senųjų vietų, vienok kom-
panija nepriėmė atgal organi-
zatorių straiko.

New York. Pirm 6
sanvaiczių buvo sustraikavę
italai darbininkai prie pylimo
Croton, isz kurių kompanija
suaresztavojo 25 kaipo agita-
torius ir apskundė į sudą.

Lattimer, Pa. Czio-
nai užsidegė kasyklos ir delto
turėjo perstoti darbas. Kasyk-
las turės prileisti vandens, kad
užgesinti ugnį.

Laflin, Pa. Vietiniai
kalnakasiai sustraikavo reika-
laudami pakėlimo algų po 5ct.
ant karo.

Birmingham, Ala.
Straikas Brookwood kasyklų
jau pasibaigė. Kompanija
pripazino uniją kalnakasių ir
mokės algas pagal unijos įsta-
tus.

Cumberland, Md.
Straikieriai prigulinti prie uni-
jos ant praėjusios subatos nu-
tarė suszaukti susirinkimą visų
unijonistų, kurių yra 4,500, kur
nutars ar grįžti prie darbo ar
straikuoti tolyn.

Wilkes-Barre, Pa.
Czionai sustraikavo unijonis-
tai staklių taisytojai, firmos
szilkinių audimų Goldsmith &
Co. reikalaudami atstatymo
vieno neunijonisto nuo darbo
arba kad tasai prisiraszytu prie
unijos.

Kansas City, Mo.
Czionai sustraikavo 5000 namų
statytojų delto, kad sūsiorga-
nizavę kontraktieriai ketino

nuo darbo paszalinti visus uni-
jonistus o priimti neunijonis-
tus darbininkus.

Chicago, Ill. Pieti-
tinėje dalyje miesto tapė užda-
ryta trys skyriai Illinois Steel
Co. ant nepaskirto laiko ir 3000
darbininkų laiko be darbo.

Philadelphia, Pa.
Vietinių maszinistų unija, prie
kurių priguli per 3000 drau-
gų, nutarė reikalauti numazi-
nimo darbo laiko nuo 10 ant
9 valandų ir kad mažiause al-
ga už valandą butu 28 ct. Asz-
tuonios firmos jau pasiraszė
ant maszinistų reikalavimo.
Jei kito firmos neiszpildys ma-
szinistų reikalavimų, tai kil-
s straikas.

St. Louis, Mo. Stry-
karių darbininkų straikas tęse
si tolyn. Apie susitaikymą isz
abiejų pusių nėra nei mislies.
Ant kompanijos pareikalavi-
mo miesto majoras apginklavo
2500 deputies su szaudyklėms,
kurie sergės strytkarius nuo
straikuojančių užpuolimo. Su-
simuszimų su policija atsitiko
keletas, kur keli žmonės už-
muszti tapo o kelios deszimt
sužeista.

Lehigh Valley gelzkelio su-
straikavo visi darbininkai ant
Wyomingo szakos. Kompani-
ja suaresztavojo visus agitato-
rius.

Prancuzijoi, mieste Chalons-
Sur-Saone sustraikavo darbi-
ninkai ir susimuszė su žandar-
merija, kurią darbininkai su-
muszė. Paszaukus kariauną,
toji rods darbininkus iszsklai-
dė. 20 darbininkų tapė sužeis-
ti o vienas užmusztas; žandarų
gi tape sužeista 15 ir du karei-
viai.

Keli zodziai apie Czeku rasztininę Karoliną Svetlią.

(Pagal „Tygodnik Ilustrowany“
Nr. 40 ir „Kraj“ Nr. 37.)

7 dieną Rugsėjo mirė czekų
rasztininė Karolina Svetlia,
gimusi 26 Vasario 1830 mete.

Tikras jos vardas buvo Joan-
na Rott. Tėvai jos gyveno
Pragoj' ir buvo kaip ir visi
turtingesniejie ano laiko cze-
kai, suvokietėję, bet tėvas pat-
sai, gal to nesuprasdamas,
įkvėpė nuo pat mažens savo
dukterims tėvynės meilę; be-
vadžiodamas su savim po mies-
tą ir rodydamas tenai daugybę
istoriszkų Czekijos liekanų,
aiszkino joms garsingą czekų
praeitį. Todėl lengva supras-
ti, kiek turėjo nukentėti jau-
na, jautri Joanna pastojusi
mokslainėn, kurioj' vien tik
vokiszka mokino ir stengės
visus įstojanczius suvokie-
cziuoti. Dar mokslainėj' bu-
dama pradėjo raszinėti savo
prigimtoje kalboje. Tėvai-gi,
baidįdamiesi, kad jų dukte ne
liktusi rasztininke, neleido jai
mokslo baigti ir pristatė prie
namų darbo. Vienok ir czia-
ji atrado liuosų valandų ir pa-
sislėpdama nuo tėvų skaityda-
vo ir lavinosi. Su visais kal-
bėti pradėjo vien tik czekisz-
kai, už ką tankiai ją bardavo
suvokietėję tėvai ir giminės, o
jaunuomenė iszjuokdavo. Teip-
ji viena, niekeno nesuprasta,
niekinama iszgyveno lig 1847
metų. Tuose metuose ji susi-
pazino su ką tik atvykusiu į
Pragą jaunu studentu sodie-
cziu Petru Mužoku, kurs teip
pat kaip ir ji karsztai mylėjo
savo tėvynę ir geidė jai labo;
pastojęs į universitetą susipa-
zino su visais jaunais tautie-
cziais ir patsai draugų tarpe
lavindamas ir aiszkindamas
sau reikalus tautystės aiszkino
teip-gi savo idėjas Joannai
Rott. Pazintis tų dviejų jau-
nų tautiecių pasibaigė meile
ir 1852 m. Joanna Rott iszte-
kėjo už Mužoko. Abu buvo
laimingu, riszo juos vienodi
siekliai, karszta meilė tėvynės
ir noras visą savo gyvenimą
paszvest naudai savo nuskriaus-
tųjų brolių, žadinti juos isz
ilgo miego. Todėl, jeigu vie-
nas kokį darbą pradėjo, antras
jam padėjo ir isz szirdies ve-

lyjo pasisekimo. Tik pradžioj' savo gyvenimo juodu datyrė nelaimę ir nuliudimą: mirė vienintelė jų numylėta dukte. Teip didelis tai buvo smugis dėl motinos, kad suardė jos nervus ir džiaugės, juog dar iszliko nuo melancholijos. Darbas ant tėvynės gero ją pagydė ir nudildė szirdies skausmą: ji pradėjo raszyti, norėdama padaryti įtekmę ant didesnio žmonių skaitliaus. Pirmas jos veikalas „Dvejopas atsibudimas“ tapo atspausdintas 1858 m. su paraszu Svietliai (teip vadinosi jos vyro gimtinis sodzius). Tada tik pasisakė vyrui parasyti tą apysaką, kada buvo visų pagirta. Nuo to laiko nenustoję raszyti iki pat žilai senatvei, iki 1897 m. — toje kalboje, kurią isz mažens tevai jai draudė kalbėti. Jos rasztai, tai didis turtas czeķų literaturoje. Tie rasztai, pilni tėvynės meilės ir jos nuskriaustų žmonių, labai daug prisidėjo prie pakėlimo czeķų isz ilgo miego. Jos rasztų forma nėra graži ir ne pavirszutiniai papuoszalai patraukė visų czeķų szirdis, bet turinys, pilnas pažinties gyvenimo, teisybės, supratimas viesų reikalų, meile suszildytas, sujudio ne vieną szirdį, patraukė prie darbo ant tautiszkos dirvos nė vienas rankas. Savo rasztuose ji tankiai perstato prastus sodiečius, kurie be mokslo ir turty, sunkiai dirbdami dėl duonos kėsnio stengėsi buti naudingais savo tautai. — Svietlios rasztus skaito visos luomos ir visi atranda sau tenai daug skausaus peno. Jos rasztai yra ir į svetimas kalbas iszversti, nemaž jos rasztų yra lenkiszkoj' kalboj'. — Ne vien tik literatūra ji prisidėjo prie pakėlimo tautos. Su pagelba savo vyro ir daugelio pažįstamų uždėjo mokslaines sziaurinėse czeķų provincijose, kurios labjausiai buvo suvokiečiuotos. Užvis daugiausiai Svietlią rupinosi

apie apszvietimą ir pagerinimą moterų buvio, tikėdama kad apszviesta, mylinti savo krasztą motina kuolabjausiai įkvėps tėvynės meilę savo vaikams ir užaugis juos jai ant naudos. Susidėjusi su ke-lioms savo draugėms uždėjo draugystę „Žensky vyrobni-spolek“, kuri 1871 m. įtaise moterų darbo ir pramonės mokslainę, kame ikisziol baigę yra 15 tukstanczių mergaiczių atsakantį mokslą. Todėl Svietlia ant senatvės sulaukė garbės ir tapo numylėta savo tautiecių. 1890 m. Czekija szventė jos 60 m. gimimo dieną (sukaktuves). Tą dieną daugybė draugyszių susirin-ko apvaikszezioti teip brangią szventę. Svietlia apturėjo daugybę laiszky, telegramų, adresų ir dovanų, per delegatus prisiųstų. Tarp visų tų puolą į akis antraszas su paraszu 2,500 moterų isz apygar-dos sodos Svietlia. — 7 Rug-sėjo pereitų metų telegrafas isznesziojo po visą Czekiją liudną žinią apie Svietlios my-rį. Laikraszečiai tą dieną isze-jo su juodais krasztais. (Isz „Varpo“.) P.K.A.s.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Ansonia, Conn. Czia yra nemažas būrelis lietuvių apsi-gyvenusiu, bet neatsiranda nė vieno drąsuolio, kuris panorė-tų ziekti tie, pasidarbuoti apie lietuvių reikalą. Sziaudien jau visur veik siekia, nors mažas spindulys szviesos mūsų tautiecius ir pradeda atsibusti isz teip ilgo miego, kuriame permiegojo per penkis amzius.

Kiekviename mieste vis nors vienas atsiranda, kuris galėtų savo tautiecius paraginti ir pravest jiems kelią, kas link tautiszko triuso. Bet rodosi kitiems vis dar truksta drąsos, kiti laukia, kad kas pradėtų ir teip slenka braugus laikas be naudos, o kitos tautos moka naudotis isz mūsų tokio neran-

gumo. Todėl malonu butu, kad Ansonijos lietuviai pradetu eiti į eilią su kitų miestų lietu-viais ir darbuotisi apszvieti-mo dėlei.

Man besilankant po Anso-nijos lietuvių gyvenimus, teko sztai ką iszgirsti: „Pas mus atvažiuoja agentas su laikrasz-cziais ir knygomis, o mes lei-sim agentą su bagzka alaus.“ Sztai kas yra jiems nielesnis. Ansonijos lietuviai susitvėrę szaką Waterbury'o Sz. Kazi-miero Draugystės ir „Susiv.“ kuopos isz keleto sąnarių. Skaito geresnius laikraszečius labai mažas skaitlius.

Todėl tenykszeziams lietu-viams reikia stvertis prie dar-bo, kad nepasilikt užpakalyje kitų miestų savo brolių lietu-vių.

Piligrimas.

Luzerne, Pa. Kur tik gir-dėti, ar tai miestuose ar mažes-niuose miesteliuose, lietuviai darbuojasi tautiszkuose rei-kaluose, tiktai mus broliai Lu-zernėje teip įmigę, kad rodosi pas juos yra visokia tautiszka darbymetė atlikta jau.

Protas ir szirdis džiaugesi iszgirdus per laikraszečius, kad vienur susitvėrė Tėvynės My-lėtojų Draugystė, kitur vėl aukauja nors naszlės, pinigėlių paszalpai kankintinių, isztrem-tų Siberijon už platinimą lie-tuvystės ir apszvietos tarpe sa-vo brolių. Kitur vėl tveresi blaivystės draugystės, kitur vėl uždeda savo knygnus, o kitur vėl parengia puikias pra-kalbas ir tt.

O ką gero mes broliai nu-veike iki sziolei? Apart su-tvėrimo dviejų pagelbinių draugyszių, daugiaus nieko! (Draugystė Szv. Jurgio paa-riavio parodai \$5,00 o pavie-niai sudėjo \$8,30 teipgi ant parodos. Red.) Taigi ar ilgai mes broliai lauksime? Laikas ir mums atsibust, ir prisidėt prie minios mūsų brolių kovo-janczių už lietuvių, platinan-czių apszvietą bei szelpti nu-

kentusius už lietuvių.

Teipogi' meldziu Jusų bro- liai Pittstone, kurie sutvėrėte draugystę blaivystės po vardu „Žvaigždė Liuosybės“, kad pra- nesztumėte per „Vienybę“ ka- da laikote susirinkimus ir ko- kioje salėje, nes norėtumėm ir mes nekurie prisidėti prie ju- sų blaivaus pulkelio.

Jonas Jaseviczia.

Bradrick, Pa. Gerovės pas mus nėra, nes straikas tesėsi tolyn ir dėlto visų tuszti ki- szeniai, daugelis svieto esti be darbo. Lietuvių czion buvo pusėtinai skaitlius, bet straiko dėlei veik visi pavieniai iszke- liavo kitur jieszkoti darbo. Liko tik apszvedusieji, nes tiems yra sunkiaus bent kur su- szeimyna nusikraustyti. O už vis didziause bėda karcziam- ninkams, kurie dabar sėdi per dienas ant slenkszezių laukda- mi kokio isztroszkusio kaip žydelei Jeruzolime. Br.

Brooklyn, N. Y. Subatoje 26 Geguzio tapė losztas teatras „Pagirėnų Gobtuvės“ svetai- nėje Palāce Hall per teatra- lizską draugystę „Byrutė“. Žmonių susirinko ant teatro, teip prakilnaus dalyko, ne daug, skaitlius szimto ne vir- szino. Matyt, kad mūsų lie- tuviszkoji publika dar teatro ir isz to naudos nesupranta. Antrą vertus publikos gal dėl- to nebuvo, kad isz kalno žino- jo kas per drama taps užveda- ma. Drama „Pagirėnų Gob- tuvės“ yra per nuobodis ir per ilga, priegtam ne mūsų žmo- nėms paskirta. Ji rodo rods tikėjimiszką patrijotizmą uni- jotų, bet mūsų žmonėms jisai yra szaltas, mūsų žmonės ge- riaus myli juokingas komedi- jas. Aktoriai savo roles atli- ko labai puikiai, ypatingai M. Racziutė savo rolę, Natalijos, sodiečio artojaus dukters. Ji turi tikrą aktoriszką gabumą ir kiekviename jos pasikruti- nime matai lietuviszkus tipus.

Asz gi linkiu teatr. dr. „Byrutes” ateitėi pasirinkti linksmas ir juokingas komedijas, kurios patrauktų publiką, szeitp gūlu tiktai to mokinimosi aktorių.

Teatro mylėtojas.

Cleveland, Ohio. Esant netikusiam darbui anglių kašyklose Rhone, Pa., (tarp Wilkes Barre ir Nanticoke) užsimaniau pasijieszkoti darbą virszutiniuose pabriuose. Nuvykau į Naujorką, paskiaus į Waterbury, Bridgeport, Union City, Conn., bet visur radau gana žmonių be darbo ir nesitikėdams ten apsilikti, leidau vakarų linkon. Bet sztai ką anose virszminėtose vietose patyriau. Musų žmonės Lietuvoje yra papratę veik už kiekvieną urėdninko darbą, kurį anas turi atlikti dovanai, duoti kyszius. Jiems rodosi, kad be kyszio urėdninkas negal atlikti tojo darbo. Tasai bjaurus papratimas duoti kyszius su jeis kartu atėjo ir czion ir papratino prie kyszių tulus darbo užveizdus, kurie įsmilo į kyszius teip kaip kiaulės į bulves, ir be kyszio, ypatingai lietuvis, nė nemislyk gauti darbą. Sztai kokią rodą mą suteikė vienas karcziarninkas, kaip galėcziau gauti darbą. Turi, sako, susirast tokį karcziarninką, kuris pasipazįsta su bosais, priegtam dar reikia lietuviszką agentą (darbo perkupczijų) prieti. Szituodu susiradus reik kokia \$10,00 pragert o paskui per lietuviszką agentą bosui įspausiti \$10,00 arba \$15,00, tai gausi darbą, o kiteip tai sunku dastot. Asz iszgirdęs tokią naujieną apleidau visai tą krasztą, manydams, kad tai ne pirmoji naujiena, kur yra daug lietuvių, kurie visados iszmokina bosus imti kyszius nuo vargszų darbininkų.

Teipgi primenu kietųjų anglių kalnakasiams isz Pennsylvanijos, kad nekeliuotu darbo jieszkoti į Naujorką arba Wa-

terbury, nes tenai žmonių be darbo yra net per daug. Geriaus yra keliauti į tokias vietas, kur yra mažiaus lietuvių ir tuomi gaunamas darbas be kyszių. Nesakau visiems kalnakasiams teip daryti, bet tik tokiems, kurie turite niekus darbus, kurie mažai uždirbate.

Czionai papasakosiu atsitikimą kaip mane su draugu valkatos norėjo prigauti.

Einame mudu per tiltą (kokį? Red.), pirm mudviejųėjo kitas žmogelis nekiek apdriskęs ir traukdamas isz kieszniaus skepetaitę iszmetė pungulėlį popierų. Kitas žmogusėjo paskui mudu ir pamatęs iszmetant anas popieras mudu pralenkė ir paėmė. Paėmęs dar szaukė „Jonai! tų ką pametei!” bet tasai nuėjo sau tolyn. Radesis sustojo ir iszvyniojo tą pungulėlį, ir parodė kad jame buvo pinigai. Mudviem—gi pasakė, kad eikim žemyn (ar ne nuo Brooklyno tilto? Red.) į kokį užkaborį ir suskaitysim kiek czia yra pinigų. Esant dienos laikui mudu ir nuėjome, vienok asz vis žiurėjau kur pametęsis eina. Nuisukus į kampą ir iszvyniojus, pasirodė vienas doleris ir szimtinė, popieriniai Radesis sako, skubinkim tolyn kad nieks nematytu o pasidalinsim, mau kaipo radėjui bus \$40,00, o judviem po \$30,00. Pametęsis užsisukęs už kampo muro mus visų trijų isz akių neiszleido. Gerai, asz sakau, eime į karcziarną ir iszmainysim tą szimtinę, bet jis sako bus negerai, geriaus eit į banką tai nieks nežinos. Gerai, eikim į banką. Vienok radikas sztai ką užmano: klausia mudviejų ar neturime pinigų ir kad jam duotume po \$20, tai mums atiduoda tąją szimtinę ir mes ją iszsimainyse. Mudviem atsakius kad neturime ir reikalaujant eiti į banką anas pradėjo trauktis szalin. Bet palauk, sakau, nenuneszk tų pinigų, mes tavęs nepalei-

sime. Į tą tarpą atbėgo pametęsis ir su visu smarkumu szoko ant radiko iszgriebdamas anam isz kieszniaus pinigų ir nuėjo bardamiesi į kitą pusę.

Pamatę jiedu svetimus žmones, norėjo visai gražumu iszvilioti isz mudviejų pinigų.

Dėlto prasergszciu lietuvius nuo panaszių viliokų, kad butumėte atsargus.

Clevelando lietuviai priėmė mane gana meiliai ir suteikė rodą link gavimo darbo be minėjimo apie kyszius. Didesnė dalis lietuvių czion yra nevedusių. Dirba ne prastai. Kn. Sutkaitis isz Pittsburgo buvo 27 Geguzio Clevelande ir apurpino vietinius lietuvius su dvasiszkais velykineis reikalais. *A. J. Nagrodskis.*

New Britain, Conn. Skaitant laikraszczius veik visur regima, kad musų kunigai stengiasi sulaikyti svietiszką mokslą, neduot žmonėms jo suprast, ir visame juos užgandinti su szventa Evangelija. Nesuprantama ką jie nori atsiekti tokiu mieriu? Moksló, svietiszko, vertumą sziantdien jau numano kiekvienas žmogus, ir budamas pats nemokintu, stengiasi savo vaikelius pramokinti, kad tiejie nebutu teip aklais, kaip jis pats kad yra. Taigi akliejie, nemokinti, jau nepasikakina su szventos Evangelijos girdėjimu ir rupinasi jau savo vaikus apszviesti. Klausiu asz—gi kam reikalingas mokslas kitoms tautoms, o mums vargszams lietuviams mokslas yra tik seni vortinkliai ant akių? Teip bent sako kun. Žebrius isz sakyklos. Jis tvirtina mums, klausytojams, kad musų viednatinis mokslas yra szventa Evangelija, o szios gadynės svietiszkas mokslas, tai tik seni vortinkliai, kaip sztai knygos „Apie žemę ir kitus svietus” raszo, kad žemę ne Dievas sutvėręs. Tokį pamokini-

mą kun. Žebrius mums iszgirdus, p. Serduokas paraszė apie tai į 20 num. „Lietuvos” korespondenciją, ką perskaitęs kun. Žebrius sekancziame nedėldienyje apkrovė Serduoką isz sakyklos kirmėlėms, driežais, žalcziais ir szetono tarnais. Ant tokio piktžodziavimo klausytojai žiurėjosi vienas į kitą ir manė, kad kun. jau negerai yra. Kun. užsigynė savo žodžių, kad apie jokius senus vortinklius nieko nesakęs, tiktai kad vortinklei susideda isz oro. Mat musų kun. mislyja, kad mes, klausytojai, ryte nežinome ką vakar vakarienės valgėme. Toliaus kun. Ž. sakė, kad negiņas laikraszczius skaityti, tik nuo tokių ginąs, kurie ant kunigų raszo. Tai žmogeli, kunigui vale viskas, ko jis tik nori, o tau vale tik tas, ką kn. pavelija. O ir poteriuose yra, kad „mylėk artymą, kaip pats save”. *Serduoko Draugas.*

Newark, N. J. Kaip matyt isz laikraszczių paskutiniame laike tarp lietuvių plėtojasi galvazudystė kaipo kokia limpanti liga ir vis per girtuoklystę. Newarke gyvenantis Jurgis Budzeika gavo žinę isz Toluca, Ill., jogiai jo brolis Juozas Budzeika tapęs užmusztas lietuviszkoį grincziói per praėjuses kalėdas, su kurpius (sziaucziaus) geležine koja, ką laiko kurpalį, begeriant alų. Už tajį darbą sėdi kalėjime Kazys ir Vincas Šamuolaicziai o teip gi tame dalyvas ir juodviejų szvogetis. Juozas Budzeika raszė apie 6 laiszkus į Toluca dėl platesnių žinių apie savo brolių ir jo turtą, paspranesztoją tos žinios, bet negavo jokio atsakymo. Nežine dėl kokios priezastie Toluca lietuviai slepia tą dalyką?

V. A.

New Yorke, isz 14 į 15 d. Geguzio 1 val. nakezia ant Pennsylvanijos dokų bedirh,

damas nupuolė į upę ir prigėrė Antanas Vaisznis, paeinan-tis išz Sunskų parapijos, Se-napilės pav., Suvalkų gub. 10 metų gyvenęs Amerikoi, 32 metu senas, nevedęs, neprigu-lėjo į jokią pagelbinę drau-gystę. *J. Miliauskas.*

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“

Naujai susitvėrus „T. M. Dr.“ kuopa Traverse City, Mich., prie kurios prisiraszė:

823 St. Gaubas	-60
824 J. Latvėnas	-60
825 J. Gaubas	-60
826 M. Gaubas	-60
827 J. Pauliukas	1—
828 K. Paszluosta	-60
829 J. A. Gaubas	-60
830 P. Tamuliunas	-60

Prie Gilberton, Pa. kuopcs nauji prisiraszė:

831 R. Klimavicius	-60
832 V. Sadauckas	-60
833 A. Geniazinis	-5
834 V. Pautienius	-5
835 A. Kalevinckas	-5
836 J. Skuczas	-25
837 V. Paplauckas	-60
838 P. Bruczas,	

Chicago, Ill -60

Centr. sekretorius

M. J. Damionaitis.

Stovis kasos

I e j i m a i :

Pagal „Vienybės“ num. 19 buvo kasoje	\$336,82
Gilbertono, Pa. kuopa	
įmokėjo	1,65
Traverse City, Mich. kuopa „ „	5,20
P. K. Bruchas, Chicago kuopos	-60
Sykiu	344,27

I s z m o k e j i m a i :

N. Olszinskui sugražinti kasztai freito ir expreso per M. O.	4,88
Kasztai už money orderį	-7
Freitas už knygeles Lenkai ir Lietuviai siųstas D.	

Sauniui in Rokaiten, Prusus	11,75
Markės ant laiszkų	-10
Sykiu	\$16,80
Lieka kasoje	\$327,47
<i>A. Olszevskis.</i>	

Neprimetinėkime sa-vo kaleziu kitiems.

Kada Susivienijimo prezi-dentas, kun. A. Kaupas per 1 num. „Tėvynės“ szių metų, pamelavo Susiv. sanariams kad, buk Baczkauckas, „Sau-lės“ izleistojas, padovanojės Susiv. spaudžiamą masziną ver-tą \$200, ir neva už tai pripa-žino jam garbės sanarystę, nė jokių nuopelnų dėl Susiv. ne-padarusiam. Izsmintingiesnie-jie Susiv. sanariai tuoi pamatę kun. Kaupo savvaliszką elgi-masį, kuopos ir pavieniai, pra-dėjo protestuot priesz tokią savvalystę—pradėjo reikalaut izsisteisinimo, dėlko jis Bacz-kauckui, nė jokių nuopelnų dėl Susiv. nepadarusiam, pri-pažino garbės sanarystę. Bet kaip žinome, kad kunigai savo kalezių sau nepripažįsta ir tei-sindamiesi vis kitiems primeta, teip ir Susiv. prezidentas, kai-po kunigas, visas savo kaltes primetė konstitucijai tais žo-džiais: „Ne asz padariau p. Baczkaucką Susivienijimo gar-bes sanariu, bet konstitucija (puslapis 22, punktas 3)“. Kun. Kaupas tuomi primeti-mu savo kalezių konstitucijai, gal izsisteisina tik nesupran-tanczių akise, tokių, kurie ne-supranta, kad kunigas gal teip pat nusidėti, paklysti, apsiriki-ti kaipo ir kiekvienas žmogus, kurie kunigui priskaito neapsi-rinkimą kaipo pacziam Dievui, ir, žinoma, dabar jie tuos, ku-rie dryso nuo kunigėlio teisy-bės reikalaut, laiko už bedie-čius. Bet palaukim brėliai! Perkratinėkim ir supraskim augszcziau minėtą 3 punktą konstitucijos, kurio kun. Kau-pas laikosi. Tas punktas kon-

stitucijos jug niekam nepripa-žįsta garbės, tik parodo budą pastojimo garbės sanariu; pa-rod, kad garbės sanariu gali pasilikti tik padariusiejie ko-kius nors nuopelnus dėl Susi-vienijimo dovanoms ar kitu kuomi, už ką seimas, bet ne konstitucija, perkratinėjės nuo pelnus pripažįsta garbę arba ne, pagal nuopelnų vertumą. Bet Baczkauckui nė jokių nuo-pelnų dėl Susivienijimo nepa-darusiam, nė joks seimas nebu-tų drysės pripažint garbės. Susivienijimo przedentas pats vienas pripažino. Vis nieko su tuomi butu, jug Baczk. koks buvo izzgama pirmiaus, toks ir dabar pasiliko, o ir sa-vo prizado neiszpildė. O ir ne dyvai, nes Baczkauckas nors nusiduoda mokintu žmogum esąs, vienok dar nesupranta, kad pažadėjimas ir to neisz-pildymas yra didžiausia gėda. Bet kad jis savę skyria prie sziek tiek mokintesnių, tai reiktų suprast ir tają gėdą! Matyt ir Susiv. prezidentas Baczkaucką palaikė už sziek tiek mokintą ir dorą žmogų, kad pasitikėjo ant jo paža-dėjimo dovanos ir pripažino jam garbės sanarystę Susiv. L. A. nieko gero nepadarusiam, apart tuszczio žodžio, ir tuomi padarė didžiausią klaidą. Vie-nok kad izz jos teisingai butų pasiteisinęs, senei jau visi gin-cziai butų užsibaigę. Dabar gi, kad pradėjo primetinėt sa-vo kaltes kitiems, tai ginczai negal užsibaigt, nes tas jug vi-sus vis labyn ir labyn piktna.

Nors kun. Kaupas savo kal-tes primetė konstitucijai gana aiszkliai, vienok centraliszkas Susivienijimo sekretorius p. Astramskas per 11 num. „Tė-vynės“ pranesza, kad ne kon-stitucija kalta, bet dėl izzviri-mo visos baczkauckinės koszės esant kaltė „Vienybės“, „Lie-tuvos“ ir „Kurėjo“. „Vieny-bė“ už vis kaleziausia esanti, nes joi mat pirmiausiai pradė-jo patilpt teisingi protestai,

reikalaujanti, kad prezidentas nelaužytų konstitucijos įstatų, nesistatytų didesniu už juos, bet pagal juos elgtu-si. Baczkauckas—gi pabu-gęs, kad esant Susiv. garbės sanariu, nereiktų jo įstatai pildyt, atsisakė savo pažadėji-mą izspildyt. Mat Baczkauc-kas ir kun. Kaupas pasitikėję buvo, kad Susiv. sanariai visi yra kopustgalviai, kaip „Sau-lės“ skaitytojai arba parapijo-nai. Vienok teip nėra. Tai gi kad nuo to izszigelbeti, reika-linga kad visi ginczai link to užsibaigtu. Bet kiteip jie ne-uzsibaigs, kol tikrai nepasiro-dys kas kaltas sukėlime tu vi-sų ermiderių? Asz atvirai sa-kau, kad sukėlime tų ermyde-rių yra kaltas Susiv. presiden-tas kun. A. Kaupas, nes jis per 1 ir 16 num. „Tėvynės“, szių metų, atvirai visiems Su-sivienijimo sanariams neteisy-bę raszė, kad, buk, Baczkauc-kas dovanojės Susiv. spau-džiamą masziną, vertą \$200, ir neturėdamas dar tos dovanos, pripažino jam garbės sanarys-tę savvaliszškai priesz konsti-tucijos tiesas. Bet kad jis teip atvirai sako, kad Baczkauckas dovanojo Susivienijimui ma-sziną \$200 verta (per num. 16 „Tėvynės“ verta jau tik \$100) tai gal Baczkauckas izzdavė jam dovanojimo rasztą su pa-liudijimu, jog jis spaudžiamą masziną, tokią ar tokią dova-noja ir užraszo ją ant Susiv. vardo per Susiv. prezidentą kun. A. Kaupą ir tą paliudiji-mą patvirtindamas savo para-szu per kokį nors sudzią. Tai-gi kad Susiv. prezidentas turi tokį rasztą, lengvai gali izszi-teisinti. Tegul jį patalpina į „Tėvynę“ o tada Susiv. sa-nariai pamatys, jog Susivieny-jimo prezidentas teisingai eš-gėsi. Bet kad jis neturėda-mas nuo Baczkaucko dovanos nė užraszymo jos ant Susiv. vardo pripažino jam garbės sanarystę, tai amžinai prasi-kalto priesz konstituciją, su

tuomi jis pasirodė, kad netiek jam rupi Susiv. kiek jam rūpėjo pripažinti Baczkauckui garbę dėl kitokių mierių.

Susiv. Sanarys.

P. S. Jeigu kun. Kaupas parodys raszta nuo Baczkaucko, kad jis dovanotinai užraszė masziną Susivienijimui, mes jo daugiaus nekaltinsime.

Tas pats.

Negalim pataisyti kad ir noretume.

Aukavusieji kunigai ant parodos per 20 num. „Tėvynės“ bara „Vienybės“ redakciją už savvaliszką perkreipimą laiszko, kuris buvo prisiųstas su aukomis, ir užmeta redakcijai, kad tą padarė tyčiomis, viską priskaitė kunigų aukoms ir užslėpė ne kunigų aukas, kurios buvo prisiųstos į „Garso“ redakciją.

Kas siuntė aukas į „Garso“ redakciją ir kaip „Garsas“ jas kvitavojo, tas mums negalvo. Mes kvitavojame teip, kaip prisiuntėjai aukų mums paduoda. Prisiuntėjas kunigų aukų vienok mums nepadavė, kas ir po kiek aukavo. „Vienybės“ 14 num. mes pagarsinome kun. aukas pasiremdami ant kun. B. Žindžiaus laiszko sziteip:

Kunigų aukos isz „Garso“ redakcijos prisiųstos per kun. B. Žindžių (Isz tų yra kun. Kaupas ir Kaulakis savo aukas prisiuntę jau pirmiaus po \$25) \$97,81 ct.”

Ant kankintinių teip:

„Aukos isz „Garso“ redakcijos \$1,50.”

Parodymui, kad negalime pataisyti tos klaidos ir kad aukavusieji kunigai be pamato mus apkaltino per „Tėvynę“ patalpiname czionai laiszką kun. B. Žindžiaus, sykiu prisiustą su kun. aukoms.

ST. PETER & PAULS

Lithuanian Cath. Rectory.
Elizabeth, N. J. Kovo 28.

Garbi Redakcija:

Prisiuncziu sziczia check'į ant \$99,31 dol. kurie buvo surinkti „Garso“ redakcijos; \$97 81 ct. ant Paryžiaus parodos ir \$1,50 ct. ant kankintiniu.— Siuncziu ant 50 dol. mažiau, nes kun. A. Kaupas ir kun. J. Kaulakis prisiuntė Jums pažadėtus pinigų patys (abudu po 25 dol.). — Laikau teipgi už reikalingą praneszti, kad nesiuncziau aukų pirmiau dėlto, kad bunant komitete nesutikimams, nebuvo tikra, ar isz parodos bus kas, ar ne. Bet dabar kad parodos reikalai likosi pastatyti ant kojų, siuncziu. — Meldžiu pakvitavoti „Vienybės“ paminint, jog dviejų kunigų aukos jau prisiųstos.

Su guodone

Kun. B. Žindžius.

Patys kalti.

Kuris supranta sziandieninį darbininkų padėjimą, tas tikrai atjauczia didelį szirdies skaudėjimą. Bet užklausus kas to vargingo darbininkų padėjimo kaltas, tai pasirodo, jog darbininkai patys tam kalti. Nes kolei valdžia bus republikonų arba demokratų rankose, tolei darbininkams nebus geresnis gyvenimas, nes ar vieni ar antri vis toki pat siurbikai darbininkiszko kraujo, kapitalistai — milionieriai. Taigi mieli darbininkai jeigu norim savo buvį pagerinti, atiduokim savo balsus už darbininkiszką partiją, o ne teip kaip sziandien parsiduodam už taurę alaus arba czierką degtinės ir balsuojam už republikonus arba demokratus. Žodžiu sakant, perkam patys sau vargą ir badą o paskui verkiam jog Dievas teip daleido vargingai darbininkams gyvent. Vienok teisingiau sakant ne Dievas teip davė, bet neiszmanėlei darbininkai patys už taurę alaus nusipirko badverguvę. Maskolijoi arba kitoi jai pa nazzioi vieszpatystėje, szian-

dien sunkiau darbininkams žmoniszkas tiesas atgaut, nes ten varguolio balsas senei ne sigirdimas, ten darbininkai sanprotauna, jog jie nuo Dievo leisti per amžius kitiems badvergauti ir ne žino to, jog Dievas tame visai nėra kaltas, bet patys darbininkai yra kalti, kurie iki to dasileido. V. Dievas visus ligiai ant svieta leido, tai kam jį už tai kaltinti? Czion Amerikoi jug da varguolio balsas toks geras kaip ir milijonieriaus, jeigu tik jis jo neparduotu, o iszrinktų valdžią visą darbininkiszką; tada tik galima bus varguoliams savo buvį pagerinti. Taigi ir mes lietuviai darbininkai nebukim paskutiniaisiais nuo darbininkiszkos partijos, nes veik visi esam darbininkais tai ir rupinkimės laike balsavimų atiduot balsą už darbininkiszką partiją, kol dar ne teip, kaip kad Maskolijoi darbininkai suspausti per paczių parsidavimą.

Tas pats su lietuviais ir Amerikoi; link tautistės. Lietuvoi maskoliai vergdami ne tiek iszverezia lietuvių į maskolius arba per baudžiavas lenkai į lenkus, kiek czion Amerikoi patys iszvirsta į lenkus. Asz daug pažinojau Lietuvos vaikinių, kurie nėi vieno žodžio nemokėjo lenkiszka, o kuribus czion sutikus užkalbinį lietuviszkai, sakosi jog nemokąs, o paklausk kaip senei Amerikoi, atsako 2 ar 3 metai. Ir suprask žmogus kas gudrus esi, koks magnisas juos traukia prie tų lenkų.

Taigi malonus tautiečiai, kuriems rupi tautystė bei darbininkiszkas klausimas, tai ne snauskim bet priesz tamsybę kariaukim, tamsybę žemėn kirskim o apszvietą platinukim ir lietuviszką dvasę gai vinkime. V. M. Sabonis.

Nauji rasztai.

Kataliogas lietuviszkų kny-

gy su gotiszkomis litaromis. Spauda M. Jankaus Bitėnuose.

Szitas kataliogas tapė atspausztas dėlei parodos, kaipo suraszas Prusų lietuvių literaturos. Viso knygų yra 178 užraszta, isz kurių yra tiktai 33 ne dvasiszkos; kitos 145 yra tikėjimiszkos. 70 knygų yra be parodymo metų iszleidimo. Nuo 1761 m. iki 1885 m., taigi per 125 metus, su parodymu metų iszleidimo yra atspausta 40 knygų, isz kurių 6 yra ne dvasiszkos. Bet prie tų 40 knygų reik dalį priskaityt isz auų 70 knygų be parodymo metų iszleidimo. Nuo 1885 m. iki 1900 m. yra atspausta 64 tarp kurių yra 21 knyga jau ne dvasiszka. Taigi laike 15 metų tapo iszleista daugiaus knygų, negu per 125 metus. Daugiausiai ne dvasiszku knygelių yra iszleistų M. Jankaus Bitėnuose, viso 11. Laikraszčių viso tapė iszleista 26, isz kurių dabar gyvena 8; kiti visi pagyvenę kelis mėnesius ar metus turėjo mirti dėl stokos skaitytojų; jie tol iszėjo, kol iszleistojas savo pinigėlius iszbaigė.

Prusų Lietuvoje nors spauda liuosa, vienok visokis tautiszkas susipratimas, inteligencija, kurios yra nemenkai isz lietuvių visokiose profesijose, paskendus vokietystėje. Prie dabartinio Prusų lietuvių tautiszko atsibudimo ir darbo isz inteligentų nėra nėi vieno, viskas paeina vien isz sodiečių ir tai neturtingesniųjų.

Idėja ant mészlyno. Apy-saka musu dieny. Aukauja broliams lietuviams Musė. Plymouth, Pa. Kasztai ir spauda „Vienybės Lietuvnikų“ 1900 m. Puslapių 56.

Szita knygelė parodo vieno inteligento, iszjuokiancziai praminto Szapu, tėvyniszką pasiszventimą, kol nepažinojo lenkės. Lenkė norėdama už jo, pabaigus mokslą, isztėkėti; pritaria jo mieriams. Inteli-

gentas iš pradžių buvo žadėjęs apsigyventi Lietuvoje, bet perkalbėtas pacios lenkės išvažiuoja už Kaspijos jurių Gudijon, kur gauna didelę algą kaip pakajaus tiesdarys, vienok su pasiryžimu prasigyvenus sugrįžti Lietuvon. Pagyvenus Gudijoi kelioliką metų, inteligentas užsimiršta su visu Lietuva ir net savo tėvus, pasilieka net pravoslavų. Lenkė dėl idėjos lietuvystės būvo pasisiuvus net lietuviszkas drapanas ir joms vilkėjo, kol pasigavo mūsų inteligentą, o kurios paskui gal supuvo ant totoriaus mėszlyno, kaip ir išnyko visokios lietuviszkos idėjos iš galvų mūsų inteligento kaip ir lenkės, jo pacios.

Daugelį turime tokių inteligentų kaip Szapas, kurie dėl kelių desėtkų rublių keliauja Gudijon o savo tėvynę palieka žydams ir burliokams engti. Daugelis mūsų inteligentų yra panaszių Szapai.

Kun. Krawczunas apskustas už \$100,000.

Chicagos „Tribune“ iš Gegužio 26 pranesza, kad A. Olszevskis „Lietuvos“ išleistojas apskundė kun. Krawczuną į Circuit Court už \$75,000 iszkados ir kasztų, kurią apturėjęs dėlei kun. Krawczuno užvestų provų pirmiaus. J. Adomaitis „Lietuvos“ redaktorius teipgi kartu apskundė kun. Krawczuną ant \$25,000 iszkados, kuris buvo sykiu su Olszevskiu apskustas nuo kun. Krawczuno.

Kun. Krawczunas skundęs Olszevskį ir Adomaitį nieko nelaimėjo. — Žiuresim ką laimės dabar apskundusieji kn. Krawczuną.

P. Rusikis, „Kataliko“ redaktorius, tapė apskustas ant \$25,000 iszkados už padarymą Olszevskio lenkų nepriegulmingos bažnyčios komiteto sanariu. — Taigi Chicagoje 000 matyt nestokuoja.

Mūsu korespondentai.

Tulas „Teisybės neradęs“ per 17 num. „Tėvynės“ mėginama mus apkaltinti už talpinimą visokių korespondencijų ant kunigų ir kad mes turime išsidirbę korespondentus pagal savo kurpalį — prie kurių vienok reikia priskaityti ir patį p. „Teisybės neradusį“. Korespondentus ne mes esame išsidirbę pagal savo kurpalį, bet yra tokių išsidirbusių pagal du kurpalius, iš kurių tulus asabiszškai pažįstame ir jie patys mums nemažai medegos suteikia ant tujų „mūsų brolių kunigų“. Sztai kaip toki korespondentai daro: I „Vienybę“ arba „Lietuvą“ paraszo ant kunigo szio ir to. Redakcija pasitikėdama ant korespondento, dar asabiszškai pažįstamo, patalpina. Paskui vėl tas pats korespondentas raszo į kitą laikrasztį jau išbardamas aną korespondentą (pats save) ir laikrasztį, kad neteisybes raszo. Buvo net teip, kad toki pasibarimai išeidavo sykiu, viena sanvaite, kad nieku budu tame laike ant užmetimo nėra galima jau pasibarimą patalpinti. Tas yra galimu tik teip, kad sykiu korespondencijas toki „dvikurpalinei“ siunczia į abi redakcijas, „Vienybę“ arba „Lietuvą“ ir joms prieszingas.

Vėl yra tokių korespondentų, kurie statei reikalauja patalpinimo jų korespondencijų be pertaisymo net, o kurios su visu netinka į spaudą. Tulas pertaisius, tuoj primeta „despotiszką“ pasielgimą su jo korespondencija. Korespondentas paraszęs, gerai ar negerai, nori kad butu ir patalpinta.

Nubausti.

„Saulė“ pranesza apie nubaudimą kaltininkų dalyvavusių užmuszejystėje Juozo Rutkaucko iš Wm. Penn,

Raulas Bubnis, kuris kirtu su kirviu į galvą Rutkauckui, iszrastas kaipo galvažudis pirmam laipsnyje; Andrius Kurras, „paprieniokų partijos karalius“ iszrastas kaltu antram laipsnyje, už ką yra bauda 20 metų kalėjimo prie sunkių darbų; brolius: Petrą, Joną ir Antaną Stankeviczius, Antaną Macziulį, Miką Brazaucką ir Juozą Szuszinską, kaipo dalyvavusius toje partijoi, iszrado kaltais trecziame laipsnyje, už ką yra bauda 12 metų kalėjimo prie sunkių darbų.

Isz visur.

Anglijoi pirm 11 metu sutivėre draugystė apsergėjimo valkų, kuri atima nuo tėvų vaikus, kurie neprigulincziai, nedorai augina, kur isz tokių vaikų užauga visokie piktdarai. Pirmuose metuose toji draugystė atėme 737 vaikus, bet paskutiniuose metuose jau net 28,165. Auklėjimo namai pasidaugino nuo 25 ant 750; inspektorai nuo 10 ant 150; kapitalas nuo \$15,000 ant milijono dolerių. Toji draugystė augindama vaikus mokina visokių amatų, ant kokių vaikai turi palinkimą.

Prancuzijoi, apskrityje Couches, kaime Ausserbin jau 32 metai, kaip nieks neapsivedė ir delto neesant vaikų turėjo uzdaryti mokyklą, iszmokinius paskutinį vaiką, turintį 17 m.

Anglijoi senatas pripažino daugumu balsų tiesą, kad Londono priemescziuose, miesto rodininkemis gali buti moters kaip ir vyrai kad yra.

Berlyne buvo sustraikavę visi strytkarių darbininkai, reikalaudami pakelimo algos. Vyriausiam miesto galvai Kirschneriui pasisekė darbininkus su darbaviais sutaikinti, kurie pakele algas ir užmokėjo darbininkams už straišką die-

nas lygiai, kaip butų dirbę. Bet agitatorius valdzia nusedyjo nuo keliolikos dienų iki 6 sanvaiczių kalėjimo. Suaresztavotu yra 487.

Romoje, szventro Petro bažnyčioje susimuszė prancuziszki pelegrimai su vokiszskaiseis. Popiežiui priimant visus pelegrimus didėjėi bažnyčioje, vokiecziai užgiedojo savo giesmę ir bus turbūt užrėkę prancuzus, kadangi tiejie net su kumsezioms szoko ant vokieczių. Tik pats popiezius nuramdė juos.

Vokietijoi, mieste Lueben dragunai ant mustro vietos persidalino į vokieczius ir maskolius ir vieni antrus norėjo pergalėti. Susimuszime keliolika apicierų bei kareivių nūvirto nuo arklių, susidauzė galvas bei susilauzė staibikalius. Arkliai teipgi suzeisti, o viens net galą gavo.

Prancuzijoi socialistai 27 Gegužio szventė 110 metines sukaktuves revoliucijos ir ējo ant kapinių. Perė Lachaise, kur tapo suszaudyti komunistai 1790 m. Policija atėme jiems raudonus velukus einant parodoje. Susimuszimų su polija nebuvo.

Baden provincijoi, mieste Altenmarkt, bulmistras pasiskolino nuo miesczionių 100,000 markių ir iszkeliavo į Ameriką.

Vokietijos valdzia paskyrė 20,000 markių atlyginimo tam, kuris iszduos galvažudį gimnazijasto Vinterio isz Konitz, kurį buk žydai papjovę. Ant tos algos bus pasilokamijęs tulas, nes tapė suaresztuotas mesininkas Hoffman ir jo dukte, kaipo kaltininkai. Pagal pavardę Hoffmann'as greicziaus yra vokietys, negu žydas, o jeigu žydai Vinterį pjovė, tai vokieczio pagelbon nesiszaukė.

Ar socialistas gali būti kataliku?

SODIECZIAMS IR DRAUGAMS DARBININKAMS PARASZE ŽMOGUS.

Knygas įvairiais budais iš žmonių išgauna ir prakilnesnius paduoda žandarams. Tokiais budais kovoja pas mus kunigai, o jų laikrasceziūi socializmą vadina baisiausiu daiktu, mat juos ima baimė, kad darbininkai pasilikdami sau savo naudą, privers visus dykaduonėdžius prie darbo, kad laimę po myrio paliks jos skelbėjams, o patys gyvens ant žemės žmoniskai.

Tokie tai yra darbininkų bicziuoliai kunigai. Gal dabar suprasi, kodėl „Ukininke“, „Vienybėje Lietuvninkų“, „Aide darbininkų gyvenimo“ ir t.t. randame straipsnius prieš kunigus.

Tas dar nerodo, kad kovojam su tikėjimu. Kaip pasakiau, socialistas gali būti geru kataliku. Bet iš to neiszeina, kad jau turi daleisti kunigams ant savo galvos baslius (mietus-kuolus) tasyti. Įsitemyk gerai, už ką ant jų užpuolame.

Ko pirmiausiai kovojame prieš juos ten, kur mums priešzinas, budami ponų tarnais. Jeigu vieton tyliai sėdėti mūsų dalyką nori gadinti, jeigu meta keiks mus ant mūsų galvos, jeigu visur stengiasi sudarkyti darbininkų susivienijimus, jeigu ant blogo apverzia savo įtekmę tarp darbininkų ir sodiečių ir mindžioja jų žmoniskas tiesas, tai norint prieš tą kovoti nereikia būti priešiumi tikėjimo. Užpuolame ant jų, kada jie liepia kitiems gerti vandens, o tuom tarp patys geria vyną. Jug tokia veidmainystė nėra katalikų tikėjimu.

Ant galo kovojame su jais ant kiek jie yra skriaudikais. Nes ir jie, kaip jau sakiau, ne niekina žemiskų gėrybių. Kristus buvo ubagu (elgeta), vaikszečiojo viename rube ir neturėjo nei algos, nei žemės, nei bažnytinio pelno. Kunigija gi turi — parakvijas, bažnycias, kliosstorius ir semia iš ten savo turtus. Tai gi mes veizime ant to, kad tas jų turtų įgyjimas neskriaustų vargszų žmonių.

Jeigu koksai kunigas moka menką algą savo bernui, arba bjauriai apsieina su juomi: kolioja, musza, arba prispiria dirbti nuo auszros iki nakeziai, tai mažai mums rupi, jog jis yra kunigu. Kunigas ar ne kunigas — vis tiek negal skriausti kitą.

Teipo gi kada kunigai lupa nežmoniskai už szliubus, laidotuves (pakasy-nas) ir t.t. Tąviską iszrodome savo rasztuose, nes tai skriaudimas vargszų, o katalikiszkas tikėjimas visai neliepia kunigui, kad luptų nuo beturezio darbininko ar kokio pavargelio po keletą rublių už tokį darbą. Jug budavo toki atsitikimai, kad kunigas nenorėdavo už rublį palaidoti žmogaus, tai kiti sumesdavo dar pusę rublio ir tuomet kunigas sutikdavo. Jeigu mes už tokius darbus paniekinam tokį kunigą ir visam svietui apgarsinam apie jį, tai dar apginam tikėjimą.

Tai gi užpuodinėdami tokiuose atsitikimuose ant kokio norint kunigo, anaip-tol neužpuolam ant tikėjimo. Kunigas yra teip tat klaidziu ir nuodėmingu (griesznu) žmogumi, kaip ir visi kiti ir neturi teip augsztai savę statyti, kad save ir tikėjimą laikytu už tą patį daiktą. Ant galo tas, ką raszome apie kunigus, yra tikra teisybė, o skelbimas teisybės nesiprieszina pamatui katalikiszko tikėjimo.

Mes ir tuomi esame galingi, kad kovojam su teisybe, o ne su apkalbomis ir melagystėmis, kaip daro mūsų priešai. Jieszkom teisingumo ir prieš kiekvieną neteisybę pakelsime balsą, nežiurėdami visai į tą, iš kur ji yra kilus. Nelen-dam į sąžinę mūsų bendrų ir nesukei-cziam tikėjimo su politika. Tegul tik-tai kunigai neprideda tikėjimo prie politikos, tuomet persitikrins, juog socialistas gali būti geru kataliku. Neesam kokia norint tikėjimiszka sekta (skevel-da), nė esam priešingi tikėjimui, tai gi tuom ir esame prakilnus, jog kiekvienam paliekam laisvę tikėti kaip jis nori. Laikai tikėjimiszkių kovų praėjo, o mes darbininkai susivienyje su social-demokratiszka partija susiejom apginimui mūsų luomos vieszų ir politiszkių reikalų, neįsikiszdami visai į tikėjimo dalykus.

— Dabar tai aiszkiai suprantu — suszuko mano draugas — kas tai yra, kad tikėjimas pas mus yra privatiszku dalyku. Aczių tau už iszaiszkinimą, dabar tik supratau, kad budamas socialistu, galiu būti priegtam karsztu kataliku. Kad visi teip aiszkiai suprastų, nes kunigai nuolatos apszaukia socializmą tikėjimo priešzu.

— Nesibijok — atsakiau. — Jie patys savo pasielgimu sau kasa duobę ir per tas melagystes, kurias mums užmė-

tinėja atidaro žmonėms akis. Netoli nueisi su melu, o kas su melu kovoja, tą prapuldins teisybė.

Augis darbininku judejimo Lietuvoje.

I.

Ženklyvu apsireiszkimu dabartinio Lietuvos buvio yra tai atsiradimas ir smagus iszbujojimas darbininkų judejimo. Neveizint ant to, juog pramonė Lietuvoje žemai da stovi ir juog ukininkystė užima didžiausį skaitlių gyventojų, neveizdint ant nepabaigtinų politiszkių kliuczių, kurios trukdo liuosą bujonę mūsų kraszto, darbininkų susipratimas ir jų judejimas pasklido visur, kame randasi skaitlingesnės minios darbininkų ir kaskart pradeda įgauti didesnį stiprumą ir svarbą. Bet pirm, negu pradėsime paminėti tuos apsireiszkimus, kurie aiszkiai stygoja (rodo) darbininkų susipratimą, privalome czia, nors trumpai, paženklinti tas tulas ypatybes, kokiose randasi patys lietuviai, o drauge su tuomi ir lietuviai darbininkai.

Pirmiausi, kas link skaitliaus lietuvių, velkanczių Maskolijos jungą, tai nors paprastinai skaito jų apie 3 milijonus, vienok ant sziek-tiek tobulo nusprendimo czion šunku pasitikėti: valdžios statistika, prikerpta tam tikros maskoliszkos dvasės, zinoma, toli nėra teisinga. Pagaliaus toksai apskaitymas ir be szios „dvasės“ sziaudien gana sunkus. Teip, miestuose Lietuvos nekurie sluoksniai vietinių gyventojų (paveizdan amatininkai) prisisavinę lenkiszkią kalbą teip toli yra nubėgę nuo visko lietuviszko, juog susiprasti jiems sziaudien, juog jie esą ir gi lietuviais, tai darbas dažnai gana sunkus ir dėlei jų paczių. Toliaus, dvarponiai — szii Lietuvos szlėkta, augsztesnėji dvasiszkiija ir daugumas miestų gyventojų, visi vartoja lenkiszkią kalbą, dažniausei skaitydamiesi save už tikrus lenkus. Zinoma, tarp jų nemažai yra ir tikrų lenkų, atvykusių į Lietuvą, nemažai ir tokių lietuvių, kurie sziaudien jau visai sulenkėję, bet daugumas sziių „lenkuojanczių“ gyventojų mūsų kraszto yra tikrais lietuviais, kurie tik pamirso ar paniekino lietuviszkią kalbą. Atsiradus tiktai tautiszkam lietuvių judejimui, nekurie iš jų skubinasi ir patys tautiszškai atbusti ir eiti drauge su juomi. Augant sziam tautiszkam judejimui, skaitlius tokių lietuvių kaskart (Toliaus bus.)

LATVIU TAUTA,

(Tāsa)

Pribaltiškāho kraja". Bet, Barons prisidejo prie Brihw semneeko dainu rankiaus īšleidimo. Vēliaus Moskvoje privatiškai mokintojaudamas, jis vienval rinko tautos dainas, kuriu rankiujē jojo randasi ī 40,000!

17. Karolis Robertas Auniņsch.

Karolis Robertas Auniņsch, Latviu mythologijos tyrinētōjas, gimē 18 d. jūnio 1834 m. Peterupēje, Krimuldos draudzēje, kur tėvas buvo daržininku ir žiamkuopiu. Į mokslā ējo Rygoje, ir 1854 m. trankē ī Tērbatos universitētā, īstojo ī studentu korporacijā „Livonia”, kurioje tulā laikā buvo senioru, ir 1859 m. īsdavē ekzamēnā theologijos kandidatu. Trumpai pabuvojēs Vidziamyje, Auniņsch īškako už tīkybos mokytoją ī Petrapylē prie D-ro Wiedemanno privatiškos gymnazijos ir kitu mokslainiu, ir laikēsī to amato īkī 1863 m.

1864 m. Auniņsch pargrižo ī Vidziamī, pastojo kuningu ir gavo vietā Straupēje, īš kur īšējo ī Aiskrauklī 1865 m., po tam ī Umurgos draudzē 1869 m., galiaus 1872 m. ī Zehswainē. Nuo 1867 m. jis buvo aprinktas Vidziamio direktoriumi „Latv. draugu biedryboje”, 1869 m. Vidziamio kuningu synodas jī paskyrē sanariu Vidziamio ir Kuršo kuningu komiteto dēl pataisymo ir īšleidimo latviškos biblijos, prie ko jis pasiliko īkī 1877 m. Jis taip-gi yra vokiškai aprašēs gyvenimā Neikēno „Latviu draugu biedrybos” magazine 1869 m., o 1871 m. jis atskirame veikalēlyje perzvelgē Juro Neikēno raštus ir giesmēs. Jo kalbos kaipo direktoriaus „Latv. draugu biedrybos” yra tilpusios draugystēs metinēsē ziniosē 1869-76 m. Taip-gi laikraštijē „Mittheilungen und Nachrichten fuer die evang. Kirche Russland's” randasi jo ilgi straipsniai: „Die moderne Cultur und das Christenthum in ihren gegenseitigen Beziehungen”, ir 1887 m. „Die apologetische Bedeutung der vergleichenden Religionswissenschaft”. Savo tyrinējimū apīe Latviu mythologijā jis paliko dviejuosē vokiškuosē veikaluose: „Kas yra Uhiņsch?” magazine „Latviu draugu biedrybos” 1881 m. ir „Puhkis” 1891 m.

18. Kronvalda Atis (1837-77 m.)

Kronvalda Atis.

Kronvalda Atis gimē 1837 m. Krotēs-Vidus muizēje, kuriā jo tėvas Kristupas randavojo, nors ī turtā joku būdu pareiti nespējo. Sunus jo Atis buvo gamtos dosniai apdovanotas gabumu ir mylējo viskā, kas dailus ir labas, ir todėl atkreipē ant savēs akī Durbēs kunigo D-ro H. E. Katerfeldo, kurs pasiēmē vaikā leisti ī mokslā. Tuomet Durbēje buvo privatiška mokslainē po vada mokintojo Springerio, kurs mokējo ī jaunuomenē īkvēpti paskankā ant tyrinējimū. Cion Atis

īsmoko guodoī urēdā mokintojo, kuriame urēde jis pats vēliaus īgyjo didelē garbē.

Pabaigēs čion mokslā, Kronvalda Atis īstojo ī Liepojaus augštesnē aprinkio mokslainē, vēlesnē-gymnazijā, kuriā jis negavo pabaigti dēl trukumo piningū. Tad Atis pristōjo už naminī mokytoji pas D-rā Pfefferī Lietuvoje, kur jis pažino ir apgailistavo žmoniū baudziavas, o taip-gi īsmoko lietuviškai šnekēti, kas jam vēliaus buvo labai naudingū tobulinant Latviu kalbā, ir čia jau ēmē savā kalbā sulyginti su sen-graiikiškāja kalbā. Tokiu būdu jis galējo ī Latviu kalbā īvesdinti žodžius, kurie po šiai dienai tebsivartoja, kaip wehsture, kaišliba, pilsonis, šuhtnis, loma (prancuz. role), šatwersma, burtniza, wehstule ir t.t., o kuriu Latviai iktuolaik neturējo nuozymēs. O pažintis Lietuviu vargo ir tamsybēs jī vėl pakurstē tuomi labiaus spēstiesi ant darbo, tobulinančio žmoniū protā ir širdī, o mažinančio tamsybē ir nelaimē.

1859 m. Kronvaldas Atis, drauge su d-ro Pfeffrio sunais, īskeliavo ī Berlynā, idant ten pastoti ī augštesnē mokslainē. Jis pamylējēs buvo medicinos mokslā, bet apart medicinos jis čion kreipēsī prie studiju istorijos, philozophijos ir kalbzīnystos. Jo meilē dēl istorijos parodo raštas apīe Solonā, Athēnēnu īstatymdavējā, patilpēs ī IV knygā „Šehtas, Dabas, Pašales”. Kad prof. Langenscheidt'as rengēsī īšduoti rankvedī maskoliškos kalbos pagal savo mētodā, Kronvalda Atis jam gelbējo, tikēdamas kā uzdirbti, bet kad uzdarbis buvo menkas, tai dēl trukumo piningū jis buvo priverstas vėl grīžti namon.

1860 m. todėl jis Kuršē priēmē naminio mokytojo vietā prie Durbēs jauno kn. Proktoro. Cion jis susidraugino su mokytoju Schaeferiu, Tērbatos mokytoju sēminarijos augintiniu, ir rīzosi savo gyvastī pašvēsti vaikū auginimui ir mokymui. 1865 m. jis traukia ī Tērbatā ī augštesnē mokslainē pavidagogiškā. Per du metu jis buvo kursu stipendijatas ir pabaigē 1867 m. kaipo mokslu mokytojas. Tuojau priēmē vietā prie Tērbatos mokytoju sēminarijos, kur 1869 m. jis tapē paskirtas už antrā mokslu mokytoją. Tokiu būdu, nors per vargus ir bēdas, jis buvo pasiekēs savo gyvatos mierī: mat nei trukumas turto nesustabdē nei nenubaidē nuo dvasiško triuso!

Kad Kronvalda Atis buvo rimtu mokytoju, tā liudyja jo bendras, Hermanas Langē¹⁾. Bet mokslainēs sienos dēl Kronvaldo dvasēs buvo per siauros, reikējo platesnēs dirvos. Latviu tauta reikalavo jo darbštumo. Neseniai atvalnyta nuo baudziavū, tauta reikalavo mokytoju bei kelio rodytoju. Tokiu būdu Kronvaldas pastojo netik vaikū augintoju, bet ir augusių žmoniū kuštintoju ir vadu ī apšvietimā.

Apīe Kronvaldo darbštumā kaipo mokytojo paduoda mums tulas žinias jo augintinis Petras Šiliņsch, kurs Tērbatos sēminariją lankē 1870-73 m. Tuomet Kronvaldas mokē geografijā, istorijā, botanikā, zoologijā, risavonē ir — atmainais su H. Lange — vokiškā gramatikā ir rašliavā. Sēminarijos kalba buvo vokiškoji, tik maskoliu istorija, geographija ir kalba buvo īsguldomas maskoliškai per maskoliu kalbos mokytoją. Bet Kronvaldas augintinius ragino pažinti savo tautos kalbā, ir namie su Latviais latviškai kalbējo; jo mieriu

1) Das erste Dorpatsche Lehrer Seminar von 1828 bis 1880. Dorpat 1890.

buvo išauginti dėl tautos raštininkus ir mokslo platintojus. Jis budino augintinių dvasę į savistovumą. 1872 m. jis susirgo besidarbuodamas nervų liga ir kaullige ir keliavo į šiltas maudynes Vildbad'o, palei Svarzvaldą, kur pasiliko per visą vasarą. Sugrįžęs, apart kitų mokslų, jis dvi adyni per savaitę ėmė mokinti Latvių kalbą. Apart tų darbų, jis lankė studentų vakarus; dar 1868 m. jis, rašydamas iš Tērbatos, skundėsi, kad Latvių studentai pasilieka atšalę dėl augštesnių tautos jieškinių. Tačiau po valei, ir studentuose tautos meilė įsi-
liepsnojo.

Kaip jau minėta, Kronvaldai tautos likimas buvo priaugęs prie širdies. Rods jis sėminarijoje išaugino gerus mokytojus, bet jis pačią tautą norėjo taip pat pagerinti ir pajudinti o tai galima buvo per raštą. Rods „Pet. Awisės“ jau neb'išeidinėjo, bet už tai Rygoje kn. magistras Th. H. Braunšveigis ėmė išleisdinėti kas savaitę „Draugs un Beedris“, prie kurio sądarbiavo E. Duensbergis, T. Gailitis, M. Kaudsitis, J. Wihtuzis, A. Tullijs, G. Tauriņš ir k. Tarpe tų visų Kronvalda Atis ėmė pirmą vietą. Cion jis rašė apie „Elementar-školotaju Seminariju Tehrbata“ (dabar Jurjeve); tai vėl ragino rinkti dainas su gaidomis, teikas, vardus augalų; toliau parašė apie „zilveku eekšchigu un ahriugu weidu“, t. y. apie dailas, beje apie architektūrą, skulptūrą, maliorystą, muziką, poeziją. Taip gi svarbesnis jo raštas yra „zeenitam amata beedrim Tauriņam“. Įpatingai jis užsi puola ant tautos apdraudėjų, tautos pardavėjų, o myli tėvų žiamę ir tosios valnybę.

Nelikus laikraščio „Draugs un Beedris“, B. Dihriķis ėmė leisti „Baltijas Wehstnešis“, prie kurio Kronvaldas su visa širdžia ir protu nusikreipė. Cion jo raštai labai atkreipė Latvių atydą, ir žmonės laukė laikraščio lyg šventos dienos. Kronvaldas taip gi labai sutiko su Dihriķiu, ir vienas kitą papildė: vienas sriaunus ir ideališkai dagus, kitas pamislus, stingras, palengvas.

Tērbatoje budamas, apart tų darbų, jis patiekė „Šehtas, Dabas, Pašaules“ IV knygą (1873 m.), o taip gi „Tautiški zenteeni“ (Nationale Bestrebungen), kurį raštą M. Ahrons Taurupėje išguldė latviškai, o patalpino „Austrums“ 1887 m. Bet Kronvaldas velyjo arčiaus Latvių banguojančios jau krutinės gyventi, ir todėl pametinas Tērbatą, jis 1873 m. leidėsi į Wez-Peebalgą už mokytoją augštesnėje klasoje tenykštės draudzės mokslainės.

Veikiai po to, 1873 m. Rygoje „pirmi wispahrigi dsee-dašchanas swehtki“ tapė laikyti „Rygos Latvių Beedribos“ name; čion Kronvaldas savo kalboje išrodinėjo, kad ne vokiečių mokslainėms, kaip virtino Zimsės tehws, bet pakirdusiai ir pakilusiai tautos dvasėi, reikia pasidėkavoti už iškėlimą šventės; o Bielensteinui, kurs Latvių dainas buvo pavadinęs „behrnu dseemas“, jis taip pat nepasigailėjo karčių prikirtimų, už ką Kronvaldas laimėjo Latvių širdį. Tad R. Thomsons čion susirinkusiems mokytojams užšaukė, kad pasiskirtu vadovą, ir mokinėjai išrinko — Kronvaldą. Kaip pirmėdis, Kronvaldas priimė darbus tulų darbininkų ant mokslo lauko, ir įpačiai pagyrė veikalus Bielensteino. Bet jis dar norėjo buti pačių mokintojų pavidagogu, ir aiškino principus ortographijos. Galiūš šventei pasibaigiant, kada dalyvauninkai skirstėsi, Kronvaldas laikė atsisveikinimo kalbą, pilną

tautos meilės ir augštų nuomonių.

Reikia pripažinti, kad Kronvaldas buvo gangreit didesnis kalbėtojas negu raštininkas, ką jis pats aiškiai suprato, ir mokėjo klausytojų širdis palaužti.

1873 m. tapė įsteigta „Wez-Peebalgas labdarišchanas beedriba“, prie kurios įsteigtojų ir Kronvaldas prisirašė. Veikiai jis čion laikė atskaitą apie tai, „ka waloda zehlušees“, ir įpatingai apie Latvių kalbos kiltį ir ateitę. Vėliau jis kalbėjo apie senio Stenderio gyvatą ir jo svarbą dėl Latvių. Taip pat apie telegraphą kalbėjo, išaiškindamas ant savo parengtų aparatų. 1874 m. jis kalbėjo apie Darvino teoriją evoliucijos, toliau skaitė Buergerio balladą „Leonore“ (Trihna no Swaigsnischa) ir paaiškino ballados vietą tarpe kitų dainos mencijų. Tą žiemą jis savo klasose įrengė kas savaitę vieną „jautribas wakarū“, su dainavimais, muzika ir kalbomis. Kožnas dalyvauninkas turėjo mokėti po 1 rublį ant labo mokslainės bibliotėkos. Tuose vakaruose išaiškinti tapė šitie dalykai: šilkkirmės verpalai, akis, ausis, nosis, uoda, širdis ir kraujo tekėjimas, jausmo nervų veikmė (kelete vakarų) ir dušia (4 vakaruose).

Bet jau 5 d. vasario 1877 m. brangintinas darbininkas užmigo amžinu miegu, palikinas daugybę nespausdintų raštų, tarp tų: 1) Wišpariga wehsture, 2) Fisika, 3) Geometrija, 4) Wahziška—latwiška wahrndize, 5) Botanika, 6) Dzoologija, 7) Aritmetika, 8) Dsejas un rakstneezibas likumi, 9) Latweeschu gramatika, 10) Geografija, ir 11) Kimija. Apart to yra dar daugybė gromatų, raštų apie Latvių tautą.

Kronvalda Atis, didelis Latvių mylėtojas, teisingai yra jaunuomenei statomas už paveizdą kaipo žmogus, kurs sunkiuose vaidų laikuose, kur pamirštami esti tikriejie tautos jieškiniai, lauziasi į priešakį ir grįsta kelią tautos darbuose.

19. Laubes Indrikis (1841—1889 m.)

Andrius Laubė gimęs yra 1841 m. Durbėje, Kurše, toje pačioje draudzėje, kurioje yra ir Kronvaldo Attio gimtinė. 1861 m. Laubė, drauge su kitais jaunikais, laukė Aisputėje aprinkės mokslainės „paralėlinę kliasą“, po vada mokyto vokiečio Ludviko Koehlerio, kur mokinosi senovės kalbas, algebrą, trigonometriją ir t.t. Pirm to jis prie tėvo Bebės kruoge buvo pramokęs staliorauti ir Kuldigoje buvo pakeltas į gizelį, todėl suaugęs budamas, minėtoje mokslainėje bukliai mokėsi: mat karti gyvata jam parodė, kaip sunkū yra

Laubės Indrikis.

(Toliaus bus.)

Suvienytų Valstijų garlai vis „Nero“ paskausiame laike surado gyliausią didjurių vietą tarp salų Guam ir Luzon. Didžiausias gilumas išnesza 5,260 sjeksnių, arba 31,560 pėdų. Iki sziol giliausios vietos buvo ant 30,930 pėdų sziaurycziuose Naujos Zelandijos ir rytuose salos Kermadics pietiniame didjuryje.

Paryžiaus universitete 1899 mete baigė daktarystės mokslą 671 daktaras, tarp kurių buvo 79 isz kitų szalių. 13 buvo sveikatos užveizėtojų, 48 akuszerkos ir 68 dantų taisytojai. Viso studentų Paryžiaus universitete buvo 4,412; tarp kurių buvo 570 isz kitų szalių. Isz Maskolijos 180; isz Rumunijos 79; isz Vokietijos 26; isz Graikijos 25; Szveicarijos 21 ir Pietinės Amerikos 12. Tarpe tų buvo 129 moters, kurios mokinosi ant visokių profesijų. 100 buvo isz kitų szalių; 91 isz Maskolijos, 5 isz Rumunijos, 2 isz Graikijos, 2 isz Žuvėdijos ir 1 isz Anglijos.

Atsakymai.

V. Ambrazeviciui, Newark, N. J. Garsinant kun. Žilinskui „Tėvynėje“ kad dar truksta tulų pirmiaus iszėjusių laikraszczių dėlei parodos, ir Tamistai tulus pasiulius, kad negavai atsakymo nuo kun. Žil., tai gal jau jų nereik. Ir mes už tą neatsakome, ką kun. Žil. nuo savo vardo garsina.

Aukautojams ant kankintinių. Vardus aukautojų visados reik pridėti sykiu prie pinigų siuncziant į „Vienybės“ arba „Lietuvos“ redakcijas. Prisiųstų vardų mes negarsinsim, nes nusiuntus pinigus central. kasieriui, reikėjo ten ir vardus siųsti.

Didele Exkursija!

Brooklyno ir New Yorko lietuvizka parapija dieną 15 Liepos daro pasivažinėjimą

(excursion) ant marių. Jau turi nusamdytą puikų laivą, ant kurio gali tilpti 2,500 žmonių. Prie skambėjimo puikios lietuvizkos muzikos galės szokti ant sykio 200 porų. Bus tai neiszpasakytai gražus ir liuksmas pasivažinėjimas, todėl visus lietuvius, idant teiktusi kuoskaitlingiausiai susirinkti, nuoszirdžiai užkviečia

Komitetas.

Pik-nik-as!

Lietuvizka Plymoutho Parapija turės szjmet didelį Pik-nik'ą Hannover Parke, 20 dieną Berzelio. Pik-nykas prasidės nuo pat ryto ir trauksis iki vėlybam vakarui.

Ant piknyko užpraszone brolius lietuvius isz visos aplinkinės. Bus visokių puikių pasilinksminimų. Muzika kuo puikiausia.

Praneszame, kad ant mus pik-niko atskiriame darze bus teip-gi lenktynės, imtynės ir visokios kitokios fonės, įėjimas į tą atskirią vietą kasztuos tik 5 ct.

Su guodone Komitetas.

Praszant garbios Publikos, idant mėgintu mūsų „Inkarnij“ Pain Expellerį, nepraszome vienok, idant darytu kokį pertikrinimą. Garsas tos gyduolės remiasi vienatinai ant jos pasekmingumo ir visame sviete toji gyduolė įgijo sau tajį pripažinimą. Nuo reumatizmo, podagros ir kitų skausmų nėra nieko geresnio. Prekė 25 ir 50 centų.

Pajieszkojimai.

Asz Juozas Klusaitis pajieszkau savo brolio Vinco Klusaiczio, paeinanczio isz Suvalkų gub., Virbalio valseziaus, 15 metų kaip gyvena Amerikoi. Patsai, arba kas kitas jį žinote, malonėkite suteikti žinę

ant szio adreso:

Juozas Klusaitis,
70 Bak Row, Bothwell Park,
Bellshill—Scotland.

Asz Jonas Albaitis pajieszkau savo draugo Antano Sabaliaucko. Turiu prie jo labai svarbų reikalą. Kas apie jį žinotumėte Amerikoi, arba patsai, teiksis suteikti mą žinę ant szito adreso:

Jonas Albaitis,
70 Bak Row Bothwell Park,
Bellshill—Scotland.

Mano brolis Petras Krapaviczius isz Luzerne, Pa. pajieszkojo manęs per „Vienybę“ ant ko asz tuojaus atsiliepiu per laiszką, bet negavau jokio atsakymo; matyt laiszkas nepateko į jo rankas. Dėlto meldžiu Luzernės lietuvių praneszt Petruį Krapavicziumi, kad jis parasytu pas mane ant szito adreso:

Adomas Krapaviczius
7 Whitney str.
Worcester, Mass.

Naujos knygos.

„Vienybės“ redakcijai gaunamos szios naujos knygos:

<i>Idėja ant meszlyno</i>	-10
<i>Trumpa Geometrija</i> [su 147 paveikslais]	-30
<i>Žaibas ir Griaustinis</i> [su paveikslais]	-15
<i>Epiktėto Aforizmai</i>	-15
<i>Apie Joną Gutenbergą</i> [su paveikslais]	-15
<i>Bulvių vaisinimas</i>	-10
<i>Trys pamokslai apie gaspadorystę</i>	-10

TAMAS PAUKSZTIS

Parduoda Laivakortes

ant visokių kelių (linijų) jurėmis kuomi pigiausiai ir ant drucziausių bei greicziausių laivų. Pinigus persiunczia į visas dalis svieto. Kad pinigai neprapultų ir greitai nueitų į tėvynę, tai siuskite per TAMAS PAUKSZTI 123 N. Main str.

Teipogi T. Pauksztis užlaiko didelį sztorą visokių valgomų daigtų, dideliu pasirinkime czeverykų, marszkinų ir tt.

LIETUVISZKAS KRIAUCZIUS Kaz. Miliszauskas

236 E. Market str. Wilkes-Barre, Pa. Siuva puikiausiai visokius siutus pagal naujausią madą, duoda druta ir gerą materiją ir už pigę prekę. Teipogį senus ant naujų perdirba. Visi pas savo Tautlotį.

Už \$500 in Europa

dėl visų prie lengvo darbo ant Hamburg ir Bremen linijų ir pasazierinių laivų, atsiszaukit pas HENRY J. JACOBS 38 Canal str. NEW YORK

Žemlapis Lietuvos ir Latvijos

lietuviszgoje kalboje, atspaustas lotiniszkomis literomis Peterburge, gaunamas pas

Inžinieriu A. Maciejewski

Neuskis p. n. 111 b. 73.

Prekė 1 rubl. už exempl. su prisiuntimu; imant 10 exempl. 20% rabato.

NEREIKE PINIGU PRABA DOVANAI PER 30 DIENU.

Mes tikime Jums.

\$9.00 nusipirkeite geriausią sluvamą masziną Victor su visais rankiais Gera sluti sunkius ir lengvus siuvinius. Gwarantuojame ant 30 metų. Turime 35 skyrus už visokią prekę. \$120.00 pirktai gražiauę geriausią Victor Piano Gwarantuojame ant 35 metų. Praba dovanai, 24 skyrų, vieokla preke. \$20.00 pirktai pirmos klasos geriausią piano. Parduodamo visokius muzikalizkus instrumentus. Kataloga dovanai. VICTOR MFG. CO. Dept. X. 17, 161-167 Plymouth Pl. CHICAGO, ILL.

ONLY \$5.00
SEND US \$5.00 as a guarantee of good faith and we will send you any fire proof safe by freight, C. O. D., subject to examination. You can examine it at your freight depot and if you find it the equal of any fire proof combination lock iron and steel safe made and shant one-third the price charged by others for the same size and grade, pay your freight agent our special factory price and freight charges, less the \$5.00 sent with order; otherwise return it at our expense and we will return your \$5.00. 100-lb. combination lock safes for the home, \$6.95; 200-lb. office and store safes, \$11.95; 500 lbs., \$17.95; 700 lbs., \$21.95; 1000 lbs., \$28.50; 1250 lbs., \$35.50; very large double outside and double inside door safes for large business, factory, jewelry or bank, 50 inches high, 2400 lbs., \$68.75; 68 inches high, 3000 lbs., \$89.75. Freight averages 25 cents per 100 lbs. for 500 miles for 1000 miles, 40 cents. WHITE FIRE SAFE CATALOGUE and special liberal C. O. D. offer. SEARS, ROEBUCK & CO. Chicago.